

Serbian A: literature – Higher level – Paper 1
Serbe A : littérature – Niveau supérieur – Épreuve 1
Serbio A: literatura – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a literary commentary on one passage only.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire littéraire sur un seul des passages.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario literario sobre un solo pasaje.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Напишите књижевни коментар на **један** од следећих текстова:

1.

TRI POZNATE SLIKE NEPOZNATIH MAJSTORA

1.

– Stani malo, kažem zaduvano.

– Ne mogu, dušo, proštenje on. Za preostalih dvadeset minuta neću stići da ručam sa tobom i da se na vreme vratim u biro.

5 Potpuno je u pravu. Treba samo dodati još jedan minut, da se odmorimo od ovog trčanja na odmor. A kako naći toliko vremena? Grabimo prema pešačkom prelazu u Brankovoj ulici. Uranjamo u talas dahćućeg sveta koji se diže sa pijачne strane i obrušava na plato kod autobuske stanice.

– Otkuda ovakva vrućina u novembru? pita.

10 U hodu smiče kaput i psuje – sunce. Između dva gubljenja daha, čudim se što se to neželjeno i ničije sunce iz protesta ne ugasi.

– Šta si rekla?

– Nisam ni otvorila usta.

On me pušta ispred sebe, zato što se na prelazu rasplinuta vojska pešaka suzila i zgusnula.

15 Mora biti da se u sekundi srušio, kao da su mu noge samo jednim zamahom presečene u kolenima. Nije moglo da prođe ni pola minuta od kada smo se razdvojili, jer sam se okrenula čim sam se dokopala suprotnog trotoara. Kleči nasred prazne ulice. Upaljeno je zeleno svetlo za vozila, a on ne mrda sa bele štrafte, pognute glave i nepomičan, kao u dubokoj molitvi. Ni ja ne mogu da se pomerim, čak ni da vrisnem. Iz zadimljenog mraka podvožnjaka izbija jedna kolona vozila, a u susret njoj, sa mosta pristiže druga. Na sve manjem prostoru, on skljkokano miruje između dve nadolazeće tutnjave. Čini se da ga više i nema u toj hrpi odeće bačene na beton. Od mene su ostala samo dva uveličana oka kojima ga pitam: „Šta se događa?“ I tek sada, kao da iz betona čuje to pitanje, on podiže glavu prema autobusu koji se pred njim ukopao uz užasnu škripu kočnica. Četvrtasto crveno lice ogromnog božanstva zeva u daljinu sa šest pari očiju različitih veličina i oblika, dok on kleči u njegovom podnožju, skalupljen i sićušan, sa isturenim nosom koji dodiruje registarsku tablicu, kao da je celiva. Iz autobusa iskače razjareni vozač i baca se na njega. Histerično ga drmusa i ćuška, podiže kao vreću i pušta da opet padne na kolena. Od besa gubi glas i maštu, pa tri puta zaredom pita: „Očeš da robijam zbog tebe, majčicu ti ćoravu?“

30 Dok se šofer vraća u autobus, on se meni okreće licem. Sa ove razdaljine to ne mogu da vidim, ali nekim drugim čulom opažam da me gleda pravo u oči pogledom koji uopšte ne razumem.

Uveče smo izašli sa dvoje prijatelja, da proslavimo što je živ i čitav.

– Desna noga mi je tako naglo otkazala da sam smesta pao na kolena, kao pokošen.

35 Nisam je ni uganuo, a kamoli slomio. Nikakvu nesvesticu nisam osetio. Čak ni najblažu mučninu. Nisam se ni sapleo ili okliznuo. Baš ništa.

Smeje se dok to priča i doliva vino našim prijateljima.

– Pa zašto si onda pao? pitaju oni radoznalo.

– Nemam pojma, odgovara, i sipa sebi vino.

40 Lagano otpija, pa se odjednom neprijatno zagleda u mene i kaže:

– Pitajte nju.

2.

Ušla sam u njegovu spavaću sobu, da ga pitam gde je otvarač za pivo. On na krevetu drema sedeći, obučen i obuven, sa crnom akten-tašnom u naručju.

– Tako nećeš moći da se odmoriš, kažem, i vučem ga za noge, da se ispruži.

45 – I nije vreme za odmor, kaže. Ništa još nisam završio. Predahnuću ako stignemo da obiđemo babu. Kada predam ova dva projekta, svući ćemo prijavu gradsku kožu, utrčaćemo u selo potpuno goli i...

Ne znam zašto je prestao da govori. U polumraku se ne vidi da li su mu oči otvorene. Naginjem se nad postelju. On gleda u plafon i drhti. Telo mu poigrava na širokom krevetu kao parče mesa u golemom tiganju. Od trzanja mu tašna ispada iz ruku. Neće da se svuče. 50 Neće da zovem lekara. Neće ništa.

– Čuj, kaže mi, preksinoć sam prilegao, i iz čista mira počeo da se tresem kao da imam malariju. Kroz procep na tavanici ugledao sam nekoliko zvezda. A onda mi je nebo zaklonila ista ona kreaturica koja me je posmatrala sa druge strane pešačkog prelaza kada sam pao.

55 Nešto sitno i neodređeno, ni muško ni žensko, sa nesrazmerno krupnim očima... Nakazno, tužno i mutavo, kao filmski vanzemaljac...

– To sam valjda bila ja, kažem.

– Koješta, kaže on. [...]

Mirjana Pavlović, *Ženski kontinent, Antologija savremene srpske ženske priče* (2004)

2.

ЈЕСЕН

Хтео бих све да кажем као да се растајем са светом:
Мрзео сам оца, волео мајку, љубио једну удату жену,
Предајем срце зрелом сунцокрету
Што у тамној ноћи губи своју сену.

- 5 Са моје станице скоро ће да крене воз;
На овој земљи, одиста, има много шарених чуда,
Варљивих профета¹, лажних песника, проданих душа,
Ухода и луда:
Често и најокорелији грешник зажели да склопи
10 очи под земљом и травом.

Ја нисам мудрац са истока: још мање су моје речи
нове: –
Певам као што пашчад² лају ...

- Не узмите за зло ове речи:
15 И сâм сам живот учинио лепшим него што је био,
Мене би могао само куршум³ за зликовца да излечи,
Толико сам се на земљи разоткрио.

- Толико!
А већ ако би ми судбина једном била милостива,
20 Па кад зажели да скине моје животне скеле,
Нек умрем у један сутон кад јесен, иначе
досадна и сива,
Личи на печено теле.

Rade Drainac, *Pesme ("Jesen")* (1960)

¹ профет: пророк

² пашчад: пси (архаичан облик)

³ куршум: метак (турцизам)